

**Nataliya Struk, Doctor of Economic Sciences,
Professor at the Department of Accounting and Auditing;**

**Mariia Krip, Postgraduate Student
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-296-8-44>

AREAS OF COST GROUPING IN THE ACCOUNTING OF COAL MINING ENTERPRISES

НАПРЯМИ ГРУПУВАННЯ ВИТРАТ В ОБЛІКУ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вугледобувна промисловість є важливою складовою енергетичного комплексу України, проте вже тривалий час перебуває у кризовому стані за фінансовими, соціальними, технічними показниками. Сьогодні, під час дії військового стану, простежуємо погіршення ситуації ще й через те, що більшість підприємств вугледобувної промисловості перебуває у зоні бойових дій. Інші, що функціонують, зазнають значних фінансових втрат. Серед основних чинників, які би посприяли виведенню вугледобувних підприємств із глибокої кризи, – зацікавлення органів державної влади у розвитку такого сектору економіки, правильна організація обліку витрат.

Організація обліку витрат на вугледобувних підприємствах потребує розроблення раціонального підходу до формування облікової політики. З-поміж її елементів важливо коректно виокремити об'єкти обліку витрат за місяцями їх виникнення. Доречне групування витрат у системі управлінського обліку дасть змогу сформувавши грамотний підхід до управління ними.

Відповідно до наказу «Про облікову політику» на вугледобувних підприємствах [1], витрати групують за вимогами Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 16 «Витрати» [2]. Зокрема, до виробничої собівартості продукції відносять: прями матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальнопромислові витрати, розподілені постійні загальнопромислові витрати.

Слушним є твердження науковця, що «собівартість видобутку вугілля не може бути єдиним визначником для прийняття рішення, оскільки параметри якості також є важливими» [3]. Саме параметри якості впливають на ціноутворення і прибутковість.

Для потреб ціноутворення на вугледобувному підприємстві використовують такі статті калькуляції: матеріальні затрати (допоміжні матеріали, паливо, електроенергія, послуги виробничого характеру); витрати на оплату праці (виплати за окладами і тарифами, оплата відпускних, компенсаційні виплати); відрахування на соціальні заходи, амортизація, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

Групування витрат за економічними елементами використовують як в управлінському, так і в фінансовому обліку. За ними формують кошториси загальновиробничих витрат, заповнюють третій розділ «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупні доходи)». Такий підхід до групування дає змогу аналізувати структуру витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4] у «Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупні доходи)» витрати та доходи поділяють за видами діяльності, внаслідок яких вони виникають. Відповідно, витрати на вугледобувному підприємстві поділяють на витрати від основної (операційної та іншої), інвестиційної та фінансової діяльності.

Зважаючи на особливості функціонування вугледобувних підприємств, пропонуємо витрати від операційної діяльності групувати за місцями їх виникнення, що згодом сприятиме достовірному їх обліку за центрами відповідальності (табл. 1).

Таблиця 1

**Групування витрат вугледобувного підприємства
за місцями їх виникнення**

Місце виникнення витрат	Групування витрат
1	2
Адміністративний відділ: бухгалтерія; юридична, економічна, комп'ютерна служби; відділ керування.	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з матеріальним забезпеченням.
Виробничо-технічна служба	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з контролем технічного процесу видобутку вугілля.
Служба охорони праці	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані зі створенням безпечних умов праці. 4. Витрати, пов'язані з професійною підготовкою, підвищенням кваліфікації працівників з охорони праці

1	2
Макшейдерсько-геологічна служба	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання 3. Витрати, пов'язані з виконанням топографо-геодезичних, маркшейдерських робіт. 4. Витрати, пов'язані з проведенням контролю за гірничими роботами у шахті.
Відділ матеріально-технічного забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з пошуком постачальників. 4. Витрати, пов'язані зі закупівлею матеріальних цінностей.
Дільниця з видобутку вугілля	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з матеріальним забезпеченням. 4. Загальновиробничі витрати, пов'язані з видобутком вугілля.
Дільниця підготовчих робіт	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з матеріальним забезпеченням. 4. Витрати, пов'язані з розробкою й удосконаленням технічних проєктів, паспортів розкриття, проведення та кріплення підготовчих виробок. 5. Витрати, пов'язані з підготовкою і проведенням вибухових робіт.
Дільниця шахтного транспорту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з матеріальним забезпеченням. 4. Витрати, пов'язані з транспортуванням видобутого вугілля, породи, інших вантажів. 5. Витрати, пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням очисних і підготовчих вибоїв.
Дільниця вентиляції і техніки безпеки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з ремонтом та обслуговуванням вентиляційних установок, пристроїв, автоматичних приладів контролю рудникової атмосфери. 4. Витрати, пов'язані з навчанням трудової та виробничої дисципліни, промислової санітарії та протипожежного захисту.

1	2
Дільниця з ремонту вибійного обладнання	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з ремонтом та обслуговуванням вибійного обладнання на шахті, у відповідності зі встановленими планами, графіками, завданнями, вимогами до якості робіт із дотриманням вимог і норм щодо безпечного ведення робіт.
Дільниця стаціонарного устаткування	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Амортизація обладнання. 3. Витрати, пов'язані з ремонтом та обслуговуванням підземних і поверхневих стаціонарних установок.
Дільниця технологічного комплексу поверхні	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Витрати на матеріали, пов'язанні з прийманням вугілля. 3. Амортизація обладнання. 4. Витрати, пов'язанні зі завантаженням і транспортуванням вугільної продукції на збагачувальну фабрику.
Відділ технічного контролю	1. Витрати на оплату праці працівників. 2. Витрати, пов'язані з контролем якості вугільної продукції. 3. Витрати, пов'язані з розробленням нових методів контролю якості вугільної продукції. 4. Амортизація обладнання.

Джерело: сформовано авторами за [1; 2; 5]

Наведене нами групування витрат за місцями їх виникнення підтверджує те, що «для виробництва інженерні розрахунки собівартості є одним з елементів планування, управління та координації усіх виробничих процесів. Іншими елементами для прийняття рішень є питання факторів витрат, часу, наявних виробничих ресурсів, якості та людських ресурсів» [6].

Розглянувши окремі напрями групування витрат в обліку діяльності вугледобувних підприємств, зауважимо, що лише комплексний науково-обґрунтований підхід до такого процесу сприятиме виявленню резервів виробництва, оптимізації витрат, ухваленню управлінських рішень для підвищення ефективності діяльності вугледобувних підприємств.

Література:

1. Про облікову політику підприємства: Наказ ДП «Львіввугілля» від 05.04.2011р. № 77, 19 с.

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

3. W. Blaschke. Prospects of coal in the world and Polish economy – a chance of Polish coal in the European Union. *Polityka Energetyczna – Energy Policy*. 2005. Vol. 8 (Zeszyt specjalny). P. 13–34.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

5. Галузеві методичні рекомендації обліку витрат на виробництво готової продукції: Наказ Міністерства вугільної промисловості України від 31.12.2008 р. № 48 (зі змінами від 26 березня 2015 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0048644-08#Text>.

6. E. W. Maruszewska, M. Strojek-Filus, Z. Drábková. Information about cost of goods produced and its usefulness for production engineers – a case of SME. *Management Systems in Production Engineering*. 2017. Vol. 25. Iss. 4. P. 267–272. DOI:10.1515/mspe-2017-0039.